

АНАЛІЗ ВПЛИВУ РЕЛІГІЇ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

Взаємодія політики і релігії на різних етапах історії зумовлена спільністю багатьох сторін їх існування та функціонування. Політика і релігія мають справу з великими масами людей, спрямовані на все суспільство, всі соціальні спільності. Політика і релігія неминуче перехрещуються. Політика і релігія - частини політичної надбудови суспільства, займають різноманітне місце: політика, як і право, найбільш близька до економічного базису, релігія, навпаки, найбільш віддалена, стоїть далі від матеріального життя.

Основною сферою зв'язку і взаємодії політики та релігії виступають держава і її відносини з церквою: залежність церкви від держави, законів, що видаються і які регулюють економічне і правове становище церкви, можливість її участі в житті суспільства та держави. Постійно виникають суперечності між державою - суб'єктом політичної влади, і церквою - соціальним інститутом, що претендує на участь у вирішенні політичних проблем, на право оцінки внутрішньої і зовнішньої політики держави, на здійснення політичного і морального впливу на віруючих, на масову свідомість. Природно, релігія і церква мають ясно виражену соціально-політичну функцію і тому, поряд з компенсаторною, регуляторною, світоглядною, інтегруючою функціями, також є і політичні аспекти. Виконуючи такі функції, церква впливає на політику державної влади, політичні установи, політичну організацію суспільства; церква політично впливає на віруючих (частково і невіруючих) багатьма каналами: через священні книги (Біблія, Коран, Талмуд та ін.), де викладені прозорі політичні настанови щодо відносин між багатими і бідними, щодо ставлення до державної влади, до її глав - царів та інших монархів, щодо ставлення до насильства, до війни і миру та інше; через церковні проповіді священники по-своєму тлумачать священні книги у світлі політики церкви і умов сучасності. За допомогою розгалуженого ідеологічного апарату церква здійснює вплив на широкі маси віруючих, формує їх релігійний світогляд. Здійснювані церквою періодичні видання, релігійна література, виступи по радіо та телебаченню, суспільно-політична діяльність церковних об'єднань, їх представництво в органах влади і місцевого самоврядування сприяють поширенню релігії, вірувань та обрядів. Церква постійно здійснює співробітництво з державними та суспільними організаціями, з політичними партіями, що виникли на релігійній основі.

В історії суспільства, як і на сучасному етапі, виникають і діють різноманітні типи взаємовідносин держави з церквою: реалізується пріоритет держави, її панівна роль у ставленні до церкви; реалізується пріоритет церкви у ставленні до держави. Панівна роль держави у ставленні до церкви характерна для всіх сучасних держав, окрім ісламських. Пріоритет же церкви у ставленні до держави притаманний лише деяким ісламським державам (Іран, Саудівська Аравія та ін.). В минулому пріоритет церкви в державі мав місце на деяких етапах папської влади в Римі, на ранніх стадіях після хрещення Київської Русі.

Пріоритет держави у ставленні до церкви по-різному визначає становище церкви в державі: державна церква і церква, відділена від держави. Державна церква є, по суті, зрощування церкви з державою, як це мало місце при царизмі, коли російська православна церква користувалася особливими правами і привілеями, будучи частиною державного апарату, «департаментом релігійних справ» і очолювалася царем через призначеного ним обер-прокурора священного синоду. Священний синод мав необмежену владу над церквою у всій її діяльності, позбавляючи церкву будь-якого самоврядування. Державною церквою є і протестантська - у Великобританії, очолювана англійської королевою і повністю залежна від урядових чиновників. Вищий орган церкви - генеральний синод підпорядкований парламенту; всі його рішення дійсні лише після утвердження їх королівською владою.

Церква, відділена від держави, існує в країнах, де немає державних церков, де всі церкви рівноправні та не дискримінуються. Держава завжди зацікавлена в політичній підтримці церкви, через посередництво якої може впливати на віруючих. Відсутність підтримки з боку церкви, навпаки, може завдати втрат керівництву країни, особливо в період виборчих кампаній, формування органів місцевого самоврядування. Правлячі верхи держави прагнуть використати релігію, її вплив, перетворити її в знаряддя своєї політики, нерідко протилежної інтересам віруючих.

Цю мету переслідує і керівництво Російської Федерації та України, і не без успіху, зустрічаючи відповідну позитивну реакцію з боку православної церкви.

Список використаних джерел

1. Громадська думка про релігію і Церкву в Україні: Соціологічне дослідження Центру Разумкова. Національна безпека і оборона. Український Центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова. 2004. № 3 (51)
2. Халик Т. Християнство й мир у суспільстві. Людина і світ. 1998. № 7. С. 12-21.
3. Академічне релігієзнавство: Підручник / За ред. А. М. Колодного. К., 2000. 570с.